

Wyrok z dnia 15 grudnia 1999 r.

II UKN 256/99

Rolnik prowadzący działalność rolniczą, pobierający po rozwiązaniu stosunku pracy świadczenie rehabilitacyjne przyznane po wyczerpaniu zasiłku chorobowego, podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu rolników i jest w związku z tym obowiązany do opłacania składek ubezpieczeniowych

Przewodniczący: SSN Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Sędziowie SN: Maria Tyszel, Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 15 grudnia 1999 r. sprawy z wniosku Janiny B. przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddziałowi Regionalnemu w S. o ustalenie istnienia obowiązku podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 19 lutego 1999 r. [...]

z m i e n i ł zaskarżony wyrok i poprzedzający go wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Siedlcach z dnia 4 września 1998 r. [...] w ten sposób, że oddalił odwołanie wnioskodawczynie.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 4 września 1998 r. [...] Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Siedlcach – w częściowym uwzględnieniu odwołania wnioskodawczynie Janiny B. – zmienił decyzję Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddziału Regionalnego w S. z dnia 28 maja 1998 r. i ustalił, że wnioskodawczynie jest zwolniona z obowiązku opłacania składki z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia społecznego rolników za okres od 25 października 1996 r. do 22 kwietnia 1997 r. W pozostałej części – dotyczącej podlegania ubezpieczeniu od dnia 1 maja 1998 r. i nadal – odwołanie oddalił. Sąd ustalił, że wnioskodawczynie od dnia 25 października 1996 r. do dnia 22 kwietnia 1997 r. pobierała świadczenie rehabilitacyjne (po ustaniu zatrudnienia w PSS „S.” w S.P.), a od dnia 24 kwietnia 1997 r. podjęła zatrudnienie w

GS „S.Ch.” w S., gdzie pracowała do dnia 30 kwietnia 1998 r. W okresie pobierania świadczenia rehabilitacyjnego, wnioskodawczyni podlegała ubezpieczeniu rolniczemu, ale była zwolniona z obowiązku opłacania składki (§ 7 ust. 1 pkt 21 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego – jednolity tekst: Dz.U. z 1993 r. Nr 68, poz. 330 ze zm. – w związku z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników – jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25).

Stanowisko to podzielił – co do braku obowiązku opłacania składki – Sąd Apelacyjny w Lublinie i oddalił apelację organu rentowego (wyrok z dnia 19 lutego 1999 r. [...]), uwzględniając stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w wyroku z dnia 21 maja 1997 r., II UKN 101/97 (OSNAPiUS 1998 nr 9, poz. 275) i przytaczając, że rolnik pobierający zasiłek chorobowy i świadczenie rehabilitacyjne „w związku z zatrudnieniem” nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników (odmiennie niż Sąd pierwszej instancji), stąd nie ma obowiązku opłacania składek.

Powyższy wyrok zaskarżył kasacją organ rentowy i zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 16 ust. 3 w związku z art. 6 pkt 13 i art. 52 ustawy o u.s.r., wniósł „o uchylenie zaskarżonego wyroku (...) i poprzedzającego go wyroku Sądu Wojewódzkiego (...)”. Według skarżącego ustawa o u.s.r. wyczerpująco reguluje warunki ustania ubezpieczenia społecznego rolników (tylko przy podleganiu innemu ubezpieczeniu lub pobieraniu emerytury lub renty) stąd przyjęcie, że w czasie pobierania świadczenia rehabilitacyjnego ustaje ubezpieczenie nie jest zasadne. „Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 1997 r. (...) jest rozstrzygnięciem jednostkowym”.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Zarzut naruszenia przez Sąd Apelacyjny w zaskarżonym wyroku wskazanych w kasacji przepisów prawa materialnego przez ich błędną wykładnię jest uzasadniony, biorąc pod uwagę poczynione ustalenia faktyczne, stanowiące podstawę wydania zaskarżonego wyroku, które – jako niezakwestionowane - wiążą Sąd Najwyższy (art. 393¹⁵ KPC). Jest w szczególności niewątpliwe, że wnioskodawczyni była zatrudniona w PSS „S.” w S.P. na podstawie umowy o pracę do dnia 24 października 1996 r. Sto-

sunek pracy ustał – został rozwiązany przez pracodawcę – na podstawie art. 53 § 1 KP wobec wyczerpania przez pracownika okresu zasiłkowego. Po ustaniu stosunku pracy – w okresie od 25 października 1996 r. do 22 kwietnia 1997 r. – wnioskodawczyni pobierała świadczenie rehabilitacyjne, prowadząc w tym czasie wraz z mężem gospodarstwo rolne o powierzchni 7,37 ha przeliczeniowego.

Istota sporu sprowadza się do ustalenia, czy w tym czasie podlegała ona ubezpieczeniu społecznemu rolników, a w przypadku gdyby tak było, czy jest obowiązana opłacać należną składkę.

W myśl art. 7 ust. 1 oraz art. 16 ust. 1 i 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu, macierzyńskiemu oraz emerytalno-rentowemu – z mocy ustawy – podlega rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego (...), zaś jedyne od tego odstępstwo jest związane bądź z podleganiem przez rolnika innemu ubezpieczeniu społecznemu bądź posiadaniem ustalonego prawa do emerytury lub renty. Według „słownika ustawowego” – art. 6 pkt 13 ustawy o u.s.r. – przez osobę podlegającą innemu ubezpieczeniu społecznemu – rozumie się osobę będącą pracownikiem zatrudnionym w wymiarze czasu nie niższym niż połowa wymiaru obowiązującego w danym zawodzie, albo objętą innymi przepisami o ubezpieczeniu społecznym lub o zaopatrzeniu emerytalnym. Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, wnioskodawczyni byłaby wyłączona z obowiązkowego – z mocy ustawy – ubezpieczenia rolniczego, nie mając w związku z tym obowiązku opłacania składki, jedynie wtedy gdyby przyjął, iż okres pobierania świadczenia rehabilitacyjnego (po rozwiązaniu umowy o pracę) był „okresem podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu”. Świadczenie rehabilitacyjne przysługuje pracownikowi, który po wyczerpaniu zasiłku chorobowego jest nadal niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja rokuje odzyskanie zdolności do pracy – art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 143 ze zm.), okres jednak, przez który świadczenie to jest wypłacane nie jest okresem podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu w rozumieniu art. 6 pkt 13 ustawy o u.s.r. Jest to okres pobierania określonego świadczenia z ubezpieczenia, co jednakże nie ma wpływu – na tle obowiązującego prawa – na obowiązek ubezpieczenia rolniczego i opłacania składek z tego tytułu.

Pogląd Sądu Najwyższego zawarty w wyroku z dnia 21 maja 1997 r., II UKN 101/97 (OSNAPIUS 1998 nr 9, poz. 275) wyrażony został w odmiennym stanie fak-

tycznym dotyczącym osoby, która pobierała zasiłek chorobowy i świadczenie rehabilitacyjne w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, nie zaś osoby, z którą – tak jak w tym przypadku – rozwiązano umowę o pracę w trybie art. 53 § 1 KP.

Obowiązek ubezpieczenia społecznego z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, powstaje z dniem rozpoczęcia działalności rodzącej obowiązek ubezpieczenia, a ustaje z dniem, w którym nastąpiło zaprzestanie działalności (art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin – jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.), przy czym w okresie pobierania zasiłku chorobowego lub macierzyńskiego – mimo istnienia obowiązku ubezpieczenia – przewiduje się zwolnienie z opłacania składek (§ 37 rozporządzenia „składkowego” z dnia 29 stycznia 1990 r.).

Uwagi te pozwalają na zajęcie stanowiska, że rolnik prowadzący działalność rolniczą, pobierający świadczenie rehabilitacyjne przyznane mu po wyczerpaniu zasiłku chorobowego, podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu rolników i jest w związku z tym obowiązany do opłacania składek ubezpieczeniowych, jeżeli łączący go uprzednio stosunek pracy – rodzący obowiązek ubezpieczenia pracowniczego – został rozwiązany.

Z tych względów, gdy w sprawie zachodziło jedynie naruszenie prawa materialnego, należało w uwzględnieniu kasacji orzec jak w sentencji po myśli art. 393¹⁵ KPC.

=====